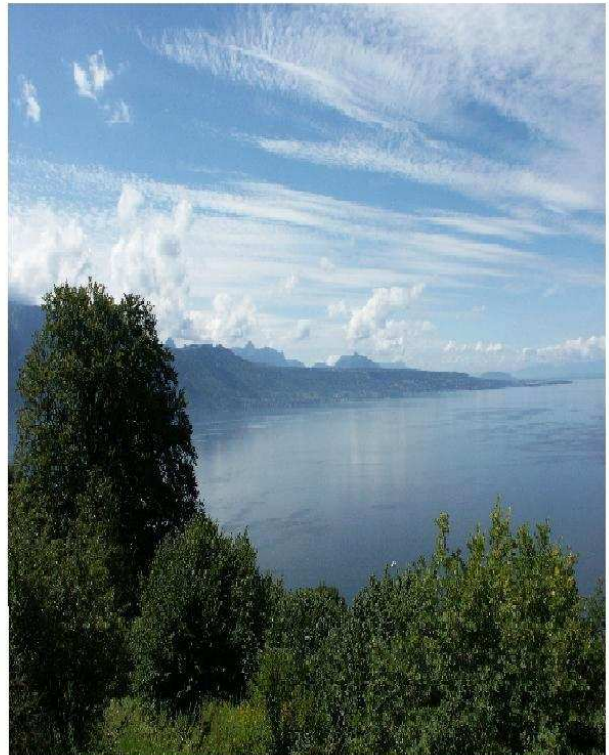

Akademia Wychowania Fizycznego
im. Bronisława Czecha w Krakowie

Rynek Turystyczny Szwajcarii – Analiza

Karolina Zuba
Tir./dz, gr. HOT2

Kraków 2008

Spis treści

Wprowadzenie.....	4
1. Rozdział 1. Informacje ogólne.....	5
1.1. Podstawowe dane.....	5
1.2. Historia.....	8
1.3. Warunki naturalne.....	8
1.4. Klimat.....	9
1.5. Świat roślinny Szwajcarii.....	9
1.6. Świat zwierzęcy Szwajcarii.....	10
1.7. Demografia.....	10
1.8. Gospodarka.. ..	11
1.8.1. Przemysł.....	11
1.8.2. Rolnictwo.....	12
1.8.3. Transport i łączność.....	12
1.8.4. Handel zagraniczny.....	13
2. Rozdział 2. Regiony turystyczne Szwajcarii.....	13
2.1. Szwajcaria Środkowa.....	14
2.2. Alpy Berneńskie.....	15
2.3. Szwajcaria Wschodnia.....	16
2.4. Kraj Środkowy.....	16
2.4.1. Kraj Środkowy – Część wschodnia.....	16
2.4.2. Kraj Środkowy – Część zachodnia.....	16
2.5. Jura.....	17
2.6. Genewa.....	17
3. Rozdział 3. Rynek turystyczny Szwajcarii.....	18
3.1. Rynek recepcji turystycznej.....	18
3.1.1. Przyjazdy turystów do Szwajcarii – wielkość przyjazdów.....	18
3.1.2. Turyści odwiedzający Szwajcarię wg kraju pochodzenia.....	19
3.1.3. Całkowity dochód z turystyki.....	20
3.1.4. Wydatki turystów na miejsca noclegowe.	20
3.1.5. Wydatki turystów na miejsca noclegowe (na 1 os.).....	21
3.1.6. Inne wydatki turystów zagranicznych.....	21
3.1.7. Zakwaterowanie turystów odwiedzających Szwajcarię.....	22
3.1.8. Baza hotelarska w poszczególnych kantonach.....	23
3.1.9. Najczęściej odwiedzane miejsca.....	24
3.1.10. Najczęściej odwiedzane miejsca ze względu na cel pobytu.....	25
3.2. Rynek emisji turystycznej.....	25
3.2.1. Wyjazdy Szwajcarów – kierunki.....	25
3.2.2. Czas trwania wyjazdu turystycznego.....	26
3.2.3. Baza noclegowa w czasie wyjazdu.....	27
3.2.4. Transport w czasie wyjazdu.....	27
3.2.5. Wydatki w czasie wyjazdu.....	28
4. Rozdział 4. Profile turystów.....	29
4.1. Wiek.....	29
4.2. Płeć.....	30

4.3. Dochody.....	30
5. Rozdział 5. Branża turystyczna Szwajcarii.....	30
5.1. Zakwaterowanie.....	30
5.1.1. Hotele.....	30
5.1.2. Pensjonaty.....	31
5.1.3. Mieszkania i domy wakacyjne.....	31
5.1.4. Campingi.....	31
5.1.5. Schroniska młodzieżowe.....	31
5.1.6. Schroniska górskie.....	31
5.1.7. Agroturystyka.....	32
5.2. Wydarzenia.....	32
5.3. Touroperatorzy szwajcarscy.....	34
5.4. Transport lotniczy.....	35
5.5. Transport kolejowy.....	35
6. Rozdział 6. Znaczenie rynku szwajcarskiego dla Polski.....	37

Wprowadzenie

Kraj utożsamiany z bankami, punktualnością i jodłowaniem. W krajobrazie tego państwa dominują góry, z „dachem Europy”, tj. Mont Blanc na czele. W nich to m.in. polscy bohaterowie romantyczni szukali natchnienia. One też sprawiają, że prawie każdy mieszkaniec kraju jeździ świetnie na nartach.

Położona w Europie Środkowej Szwajcaria jest ulubionym celem wypraw turystycznych. Sławę przynoszą jej góry, doliny i jeziora. Ojczyzna celtyckich Helwetów na przestrzeni wieków trafiła w ręce rzymian, plemion germańskich, Franków i cesarzy niemieckich. Pokój westfalski (1648) dał szwajcarskim kantonom niezależność, a kongres wiedeński (1815) status państwa neutralnego, którym kraj cieszy się do dziś. Naturalną kolejną rzeczą niezależna Szwajcaria tradycyjnie jest siedzibą wielu organizacji międzynarodowych. W przeszłości położenie geograficzne na stokach Alp zapewniało Szwajcarii ochronę, podobnie jak jej neutralność polityczna. Jednak dziś młodzi Szwajcarzy coraz częściej stawiają sobie pytanie: jak długo jeszcze Konfederacja Szwajcarska, znajdująca się w centrum Europy, może pozostawać poza granicami Unii Europejskiej. W ostatnich latach główną troską rządu szwajcarskiego jest przeciwdziałanie izolacji kraju.¹

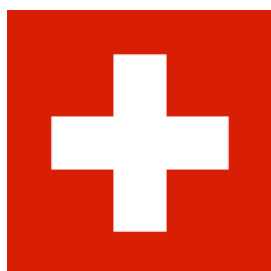
Unus pro omnibus, omnes pro uno - Jeden za wszystkich, wszyscy za jednego
(dewiza Szwajcarii)

¹ źródło: www.szwajcaria.wojna.info.pl

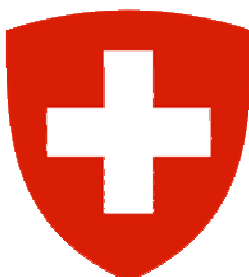
Rozdział 1. Informacje ogólne

1.1. Podstawowe dane

Szwajcaria, Konfederacja Szwajcarska to państwo federacyjne w Europie Zachodniej, położone na terenie Alp, bez dostępu do morza. Na północy graniczy z Niemcami (długość granic – 334 km), na południu z Włochami (740 km), na zachodzie z Francją (573 km), na wschodzie z Austrią (164 km) i Lichtensteinem (41 km) - granica z Liechtensteinem jest bardziej teoretyczna niż rzeczywistość istniejąca ponieważ Liechtenstein stanowi unię celną ze Szwajcarią. Łączna długość granic wynosi 1881 km. Powierzchnia kraju wynosi 39 770 km², powierzchnia wód – 1520 km². Nazwa państwa pochodzi od nazwy kantonu Schwyz - jednego z założycieli związku kantonów w 1291 roku. "CH" oznacza skrót od *Conföderatio Helvetica*.

Ryc. 1. Flaga Szwajcarii

Ryc. 2. Herb Szwajcarii

Stolica kraju to miasto Berno (122,7 tys. mieszkańców).

Fot. 1. Berno

Większe miasta:

- Zurych (336,8 tys. mieszkańców),

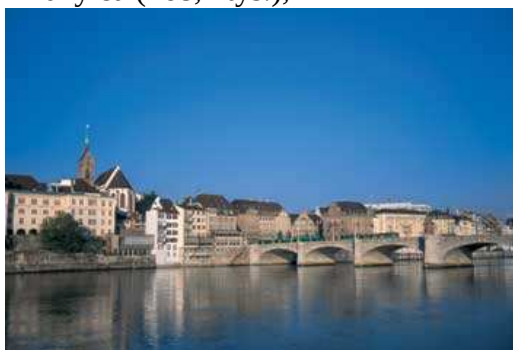
Fot. 2. Zurych

- Genewa (173,5 tys.),

Fot. 3. Genewa

- Bazylea (168,7 tys.),

Fot. 4. Bazylea

- Lozanna (114,9 tys.),

Fot. 5. Lozanna

- Lucerna (57 tys.).

Fot. 5. Lucerna

Waluta kraju to frank szwajcarski (CHF), który dzieli się na 100 centymów (lub Rappen w części niemieckojęzycznej).

Szwajcaria jest jednym z niewielu państw, w których obowiązuje demokracja bezpośrednia. Od kongresu wiedeńskiego w 1815 roku jest państwem neutralnym. Do Organizacji Narodów Zjednoczonych Szwajcaria przystąpiła 10 września 2002, jest też członkiem EFTA, nie należy natomiast do Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG).

Mapa 1. Szwajcaria; źródło: www.portalwiedzy.onet.pl

Podział administracyjny kraju wyróżnia 20 kantonów oraz 6 półkantonów.

	Argovia		Appenzell Auser Rhoden		Appenzell Inner Rhoden
	Bazylea - Land		Bazylea - Miasto		Berno
	Fribourg		Genewa		Glarus
	Gryzonia		Jura		Lucerna
	Neuchâtel		Nidwalden		Obwalden
	Schaffhausen		Schwyz		Solothurn
	St. Gallen		Thurgau		Ticino
	Uri		Wallis		Vaud
	Zug				Zurych

1.2. Historia²

Ślady pobytu człowieka na obszarze Szwajcarii datują się od paleolitu. W II i I wieku p.n.e. celtyccy Helweci osiedlili się w dolinie rzeki Aare i wytworzyli tu wysoką kulturę. Ich ziemie w 58 r.p.n.e. podbili Rzymianie i włączyli do prowincji Galii. W okresie IV i V wieku obszar Szwajcarii opanowały plemiona germańskie. Część zachodnią po rzekę Aarę zajęli Burgundowie, którzy przyjęli kulturę rzymsko-galijską (obecnie obszar języka francuskiego), część północno-wschodnią opanowali Alemanowie (obecnie obszar języka niemieckiego). W VI wieku większość terytorium weszła w skład państwa Franków, w latach 742-814 monarchii Karola Wielkiego, po jej rozpadzie państwa wschodniofrankońskiego a w pierwszej połowie XI wieku Rzeszy Niemieckiej. Chrześcijaństwo przyjęto w VII wieku.

Początkiem państwa szwajcarskiego, które przyjęło nazwę Konfederacji Szwajcarskiej był utworzony w 1291 roku Związek Wieczysty prakantonów Schwyz, Uri i Unterwalden. W następnych latach przystąpiły dalsze kantony. W 1499 roku (pokój w Bazylei) nastąpiło uznanie Konfederacji Szwajcarskiej przez cesarstwo niemieckie, a w 1648 r. (pokój Westfalski) potwierdzenie jej suwerenności. W okresie rewolucji francuskiej Szwajcaria straciła niezawisłość. W 1798 roku została przekształcona w Republikę Helwecką uzależnioną od Francji. W 1815 roku Kongres Wiedeński zatwierdził Federację Szwajcarską w skład której weszły 22 kantony. Ówczesne mocarstwa zagwarantowały Szwajcarii „wieczystą” neutralność.

1.3. Warunki naturalne

Szwajcaria to kraj górzysto-wyżynny. Środkową i południową część (ok. 60% powierzchni kraju) zajmują Alpy, głównie Alpy Zachodnie, zbudowane ze skał krystalicznych (na południu), piaskowców, łupków i wapieni (pasma północne); występuje rozwinięta rzeźba wysokogórska o cechach glacialnych; liczne formy polodowcowe (cyrki, doliny żłobowe, moreny, ostre granie), powstałe w plejstocenie; na południowym zachodzie pasmo Alp Pennińskich (graniczne z Włochami, z najwyższymi szczytami kraju: Dufour, 4634 m, Dom, 4545 m, Weisshorn, 4506 m i Matterhorn, 4478), fragment masywu Mont Blanc i Alp Sabaudzkich (graniczne z Francją); na północ od Alp Pennińskich, oddzielone od nich doliną Rodanu — Alpy Berneńskie (Firnsterarhorn, 4274 m) i Alpy Fryburskie; we wschodniej części Alpy Glarneńskie, Lepontyńskie (na granicy z Włochami) i Alpy Retyckie (graniczne z Włochami i Austrią, z najwyższym szczytem Piz Bernina, 4049 m); pasma alp. rozdzielone głęboko wciętymi dolinami Renu, Aare, Rodanu i Reuss; komunikację między dolinami ułatwiają przełęcze: Wielka Św. Bernarda (wys. 2469 m), Simplon (2005 m), Św. Gotharda (2108 m), Grimsel i in. Na północnym zachodzie, wzdłuż granicy z Francją, wapienne, z silnie rozwiniętą rzeźbą krasową góry Jura (wys. do 1679 m), przechodzące ku północy w płytową wyżynę.³

Na północnym przedgórzu Alp jest położona rozległa Wyżyna Szwajcarska (ok. 30% powierzchni kraju). Kraina ta ciągnie się między Alpami a Jurą, od Jeziora Genewskiego w części południowo-zachodniej aż do Jeziora Bodeńskiego na północnym wschodzie. Jest to kraina łagodnie pofalowanych, poprzecinanych rzekami wąwozów i krętych dolin. Tutaj leżą największe miasta Szwajcarii i najlepiej rozwija się rolnictwo.

² źródło: www.skarby-swiata.pl/szwajcaria-zabytki

³ źródło: www.encyklopedia.pwn.pl

Jedynym kantonem leżącym w całości na południe od Alp jest Tessyn, znany w Polsce także pod nazwą Ticino. Na jego obszarze jest usytuowana północna część jeziora Maggiore – najniżej położone miejsce w Szwajcarii (193 m). Jeziora występują w całym kraju, z wyjątkiem Jury, gdzie skały podłoża w przeważającej części są porowate i kruche.⁴

1.4. Klimat

Klimat Szwajcarii to klimat górski w strefie umiarkowanej ciepłej; wielkie zróżnicowanie warunków pogodowych i klimatycznych związane jest z wyniesieniem terenu i ekspozycją zboczy; średnia temperatura miesięczna na wys. 500 m w styczniu od 1 do -1°C , w lipcu $18-20^{\circ}\text{C}$, na wys. 1000 m odpowiednio od -2° do -3°C i $13-15^{\circ}\text{C}$, a na wys. 2500 m od -8 do -10°C i $5-7^{\circ}\text{C}$. Roczna suma opadów wynosi od 500–800 mm w osłoniętych kotlinach i dolinach do 3000 mm i więcej na zachodnich stokach Alp. Zimą występują obfite opady śniegu w górach i częste lawiny; wiatry: ciepły fen wiejący z południa i chłodny bise — z północy; w nasłonecznionych, południowych dolinach alp. klimat nabiera cech śródziemnomorskich.⁵

Wiosną i jesienią temperatura powietrza waha się od 7 do 14°C . Kanton Wallis, na południowym zachodzie, uchodzi za suchy. Średnia roczna ilość opadów w Staldenried w Wallis wynosi 53 cm, podczas gdy w odległym o 75 km Rochers de Naye w Vaud dochodzi do 257 cm. Najzimniejszym rejonem Szwajcarii jest Jura, w szczególności zaś rejon doliny Brevine, która stanowi naturalną pułapkę dla chłodnych mas powietrza. Lato w Szwajcarii na ogół bywa słoneczne, ale większość deszczowych dni przypada właśnie na tę porę roku.

1.5. Świat roślinny Szwajcarii⁶

Różnorodność klimatu pociąga za sobą urozmaicenie form roślinnych. Na obszarze Szwajcarii można spotkać zarówno palmy (rosnące w Ticino), jak i florę alpejską, charakterystyczną dla terenów północnej Europy. W wyższych partiach gór rośliny kwitną dopiero od kwietnia do lipca. Słynne szarotki z kwiatami w kształcie gwiazdy rosną na wysokości 3500 m. Alpejskie rododendrony, nazywane przez tutejszą ludność alpejskimi różami, występują na wysokości 2500 m. Niewielkie fioletowo-błękitne kwiaty to wiosenne goryczki. Na niżej położonych terenach już w marcu zakwitają białe krokusy. Większość kwiatów alpejskich należy do gatunków chronionych i nie wolno ich zrywać.

Wyżynę Szwajcarską porastają lasy mieszane, w których powyżej 800 m zaczynają przeważać drzewa iglaste. Na niżej położonych terenach pospolitym drzewem jest czerwony świerk, a wyżej modrzewie i sosny arolla. Na wysokości ok. 2000 m spotkać już można tylko krzewy i rośliny karłowate, a jeszcze wyżej zaczynają się hale. Stan drzewostanu, podobnie jak na większości obszaru Europy, wciąż się pogarsza. W wyniku zanieczyszczenia środowiska i kwaśnych deszczów drzewa usychają, a las rzednie. W efekcie zwiększa się zagrożenie lawinami i osunięciami zboczy.

⁴ źródło: www.przewodnik.onet.pl

⁵ źródło: www.encyklopedia.pwn.pl

⁶ źródło: www.przewodnik.onet.pl

1.6. Świat zwierzęcy Szwajcarii⁷

Mimo obowiązujących w Szwajcarii rygorystycznych przepisów dotyczących ochrony środowiska, wiele gatunków zwierząt jest zagrożonych, w tym 81 gatunków ptaków. Odniesiono jednak pewne sukcesy – udało się reintrodukować niektóre gatunki. Zwierzęta, którym niegdyś groziło wyginięcie, zaczęły się rozmnażać, nie tylko na objętym ochroną terenie Szwajcarskiego Parku Narodowego. Wokół górskich szczytów często można zobaczyć wieszczka – czarnego jak smoła ptaka z żółtym dziobem, spokrewnionego z krukami. Większe od niego są orły przednie i orłosepy brodate o rozpiętości skrzydeł ok. 2,5 m.

Najbardziej znanym i charakterystycznym dla Alp okazem fauny jest koziorożec alpejski. Spotyka się go nawet na wysokości 3000 m. Łby samców tego gatunku zdobią ogromne, zakrzywione i prążkowane rogi. W Szwajcarii żyje jeszcze około 12 tys. sztuk tych zwierząt. Rogata kozica, bardziej płochliwa od koziorożca, zamieszkuje okolice szczytów górskich. W zalesionych regionach i na alpejskich pastwiskach występują również sarny i jelenie. o innych znanych mieszkańców Alp należą świstaki, gryzonie spokrewnione z wiewiórką. Budują podziemne kolonie połączone w system labiryntów, dlatego trudno je zobaczyć.

1.7. Demografia

Liczba mieszkańców Szwajcarii wynosi ok. 7 mln, a gęstość zaludnienia 172 osoby/km². Na terenie kraju obowiązują 4 języki: niemiecki (64%), francuski (19%), włoski (8%), retoromański (1%), inne (8%). Język angielski jest bardzo popularny.

Grupy etniczne Szwajcarii to: Niemcy (65%), Francuzi (18%), Włosi (10%), Retoromanie (1%), inni (6%). Grupy wyznaniowe to katolicy (41,8%), protestanci (35,3%), prawosławni (1,8%), inne wyznania chrześcijańskie (0,4%), muzułmanie (4,3%), inne (1%), niezdeklarowani (4,3%), bezwyznaniowcy (11,1%).

Kobiety stanowią 50,8% populacji, natomiast mężczyźni 49,2%. Średnia długość życia całej populacji wynosi 80,62 lat. Średnia życia kobiet to 83,59 lat, a mężczyzn - 77,8 lat.

Większość Szwajcarek i Szwajcarów zna więcej niż jeden język – albo drugi język narodowy, albo coraz częściej w ostatnich latach angielski. Kultura różnych części kraju kształtowana jest w znacznym stopniu przez graniczące kraje, używające danego języka narodowego; oprócz języka znaczenie ma zróżnicowanie geograficzne kraju.

Od 1972 roku w Szwajcarii spada liczba urodzeń. Liczba emerytów wzrasta, podczas gdy liczba ludności pracującej zawodowo maleje. Zgodnie ze statystykami, ten proces starzenia się społeczeństwa szwajcarskiego będzie się utrzymywał również w następnych latach. Struktury społeczne uległy w ostatnim czasie gwałtownej zmianie. Coraz więcej ludzi mieszka samotnie, obecnie już ponad 30% prowadzi gospodarstwa jednoosobowe. Standard życia w Szwajcarii jest wysoki, kraj ten wykazuje jeden z najwyższych dochodów na mieszkańca na świecie.

⁷ źródło: www.przewodnik.onet.pl

Kultura i tradycja są w każdym regionie językowym bardzo zróżnicowane. Szwajcarska twórczość kulturalna charakteryzuje się wewnętrzną różnorodnością, regionalnymi i lokalnymi wpływami oraz otwartością na sąsiadujące kraje. Renomowane festiwale muzyczne i filmowe, wystawy sztuki, bogata oferta muzeów i liczne święta ludowe przyciągają również wielu zagranicznych turystów. Nie tylko malarstwo i literatura, ale również architektura i design mają w Szwajcarii swoją tradycję. Liczne święta, zwyczaje i tradycje mają swoje korzenie w religii.

1.8. Gospodarka

Szwajcaria jest krajem bardzo wysoko rozwiniętym, jednym z najbogatszych na świecie. Długotrwała neutralność i zasada nienaruszalności tajemnicy bankowej ugruntowały zaufanie do tego kraju jako finansowego centrum Europy i świata. Napływ obcych zasobów pieniężnych umożliwił stopniowy rozwój rodzimego, wysoko wyspecjalizowanego przemysłu, intensywnego rolnictwa i turystyki. W latach 80-tych nastąpiło niewielkie tempo wzrostu gospodarczego (przeciętnie 2,1% rocznie), od początku lat 90-tych — recesję, spadek produktu krajowego brutto o 0,3% w 1992 i 0,9% w 1993. Usługi wytwarzają 62% produktu krajowego brutto, w tym sektor bankowo-ubezpieczeniowy — ok. 16%, przemysł i budownictwo — powyżej 34%, rolnictwo — ok. 4%; produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca wynosi 42 003 dolarów amerykańskich.

Działa tu ponad 630 banków, z których 5 należy do największych w świecie: Schweizerischer Bankverein (z siedzibą w Bazylei, wartość depozytów 124 mld dolarów), Schweizerische Bankgesellschaft (Zurych, 114 mld dolarów), Crédit Suisse (Zurych, 89 mld dolarów), Schweizerische Volksbank (Berno) i Bank Leu. Łączna wartość depozytów w szwajcarskich bankach wynosi ponad 1000 mld dolarów, w tym ok. 50% od klientów zagranicznych.

Działają liczne, znane w świecie firmy ubezpieczeniowe (Zürich Insurance, Rentenaustalt, Reassurances), 6 giełd papierów wartościowych, w tym w Zurychu — największa w Europie. Same podatki stanowią 30% PKB Szwajcarii, dodatkowo 7% PKB stanowią obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, inwalidzkie, składki na służbę zdrowia), co łącznie daje 37% PKB (dla porównania: Szwecja 52%, Wielka Brytania 36%, Polska 34,5%, Stany Zjednoczone 27%; z uwzględnieniem ubezpieczeń społecznych). W przeciwieństwie na przykład do Niemiec czy Szwecji służby zdrowia w Szwajcarii nie finansuje się z podatków, tylko z obowiązkowych ubezpieczeń.⁸

1.8.1. Przemysł⁹

Szwajcaria posiada bardzo nieliczne złoża surowców mineralnych. Wydobywa się głównie surowce do produkcji materiałów budowniczych (wapień, margle) i sól kamienna (Jura). Podstawą energetyki są elektrownie wodne na rzekach Alp. (58% produkowanej energii elektrycznej) i elektrownie jądrowe (40%). Przemysł przetwórczy wytwarza z surowców importowanych produkty wysoko przetworzone (głównie na eksport), wymagające dużego

⁸ źródło: www.wikipedia.pl

⁹ źródło: www.wikipedia.pl

nakładu pracy oraz myśli technicznej. Największe szwajcarskie koncerny przemysłowe to: Nestlé (branża spożywcza) ABB Asea Brown Boveri (branża maszynowa), Novartis i Roche (chemiczne), Sulzer Brothers (branża maszynowa).

Rozwinięty głównie przemysł elektromaszynowy, chemiczny i spożywczy. Przemysł elektromaszynowy dostarcza urządzenia sterownicze dla różnych gałęzi przemysłu, turbiny, generatory, silniki, między innymi okrętowe. Większość zakładów tego przemysłu jest skupiona w Zurychu, Winterthur, Baden. Tradycyjnie bardzo duże znaczenie ma wyrób zegarków znanych firm (SMH Holding, Montres Rolex, Montres Ebel, Patek-Philippe) w La Chaux-de-Fonds, Neuchâtel, Genewie. Przemysł chemiczny wyspecjalizowany w produkcji leków (główny ośrodek to Bazylea), spożywcze — serów, przetworów mięsnych i czekolady. Ponadto przemysł papierniczy, cementowy, włókienniczy i jubilerski. W Szafuzie i Neuhausen, w pobliżu hydroelektrowni znajdują się huty aluminium (importowany tlenek glinu).

1.8.2. Rolnictwo¹⁰

Rolnictwo Szwajcarii to rolnictwo wysokotowarowe. Użytki rolne zajmują ok. 26% całej powierzchni kraju (2003), dominującą formą użytkowania ziemi są łąki i pastwiska (13,8%). Przeważają gospodarstwa o powierzchni 10–20 ha (średnio 16,2 ha). 1 ciągnik przypada na 14 ha użytków rolnych. Hodowla dostarcza ponad 80% wartości produkcji rolnej. Rozwinięta jest głównie hodowla bydła o kierunku mlecznym i trzody chlewnej, w strefach podmiejskich — drobiu, w wyższych piętrach Alp i Jury — owiec. Na Wyżynie Szwajcarskiej przeważa uprawa pszenicy, jęczmienia, ziemniaków i buraków cukrowych, w dolinie Rodanu i nad Jeziorem Genewskim — warzyw i owoców (głównie jabłonie), na południowych stokach Jury — winorośli. Lasy zajmują ok. 31% powierzchni kraju ale ich znaczenie przemysłowe maleje w związku z rozwiniętą ochroną.

1.8.3. Transport i łączność¹¹

Sieć transportowa Szwajcarii należy do najlepiej rozwiniętych w świecie; 5062 km (2003) prawie całkowicie zelektryfikowanych linii kolejowych; międzynarodowe linie kolejowe biegną tunelami (najdłuższe: Simplon — 19,8 km, Św. Gotharda, Lötschberg) pod Alpami. W związku z ochroną środowiska powszechny jest transport kombinowany — przewóz samochodów ciężarowych koleją; w górach jest ok. 1000 km kolejek linowych i terenowych; 71,3 tys. km dróg samochodowych (173 km na 100 km²), w tym 1734 km autostrad; część dróg wysokogórskich jest zamykana na okres zimowy; Szwajcarię cechuje wysoki poziom motoryzacji — 508 samochodów osobowych na 1000 mieszk. (2002); na Renie i wielkich jeziorach dominuje żegluga śródlądowa; główny port śródlądowy to Bazylea. Szwajcarska morska flota handlowa składa się z 27 statków, wykorzystuje porty Niemiec, Francji i Włoch. Międzynarodowe porty lotnicze Szwajcarii znajdują się w Zurychu (Kloten), Genewie (Cointrin) i Bazylei (Miluza, w granicach Francji). Towarzystwo lotnicze Swiss utrzymuje połączenia ze wszystkimi kontynentami.

¹⁰ źródło: www.wikipedia.pl

¹¹ źródło: www.encyklopedia.pwn.pl

Bardzo dobrze rozwinięta jest telekomunikacja, a kraju tym jest 5,1 mln abonentów telefonii stacjonarnej, a w użytkowaniu 6,8 mln telefonów komórkowych (2005).

1.8.4. Handel zagraniczny

Wartość eksportu wynosi 126 mld dol. USA, zaś importu 121 mld dol. USA (2005). Eksportuje się głównie: chemikalia i tworzywa sztuczne, maszyny i urządzenia elektryczne, farmaceutyki, metale szlachetne i biżuterię, zegarki i zegary, urządzenia elektroniczne, instrumenty precyzyjne, przetwory mleczne. Import obejmuje środki transportu, maszyny, chemikalia, paliwa, metale i kamienie szlachetne, artykuły spożywcze. Główni partnerzy handlowi Szwajcarii to Niemcy, Włochy, Francja, USA, Wielka Brytania.

Rozdział 2. Regiony turystyczne Szwajcarii¹²

Jest kilka elementów, które decydują o atrakcyjności turystycznej Szwajcarii, m. in.: środowisko przyrodnicze, bogata historia i jej pozostałości, zróżnicowanie kulturowe, językowe i religijne, status wieczystej neutralności, a także znaczenie kraju na arenie międzynarodowej oraz wysoki standard i szeroki zakres usług.

Najwięcej turystów odwiedza miejscowości górskie, na które przypada 38% przyjezdnych. Ponadto duże nasilenie ruchu jest w miejscowości leżących nad brzegami jezior (22%). Mniejsza ilość zmierza do dużych miast (18%). Na pozostałe obszary przypada 22% turystów.

Szwajcaria posiada bardzo dobrze rozwiniętą bazą hotelową. Świetnie rozwinięta jest ponadto baza towarzysząca turystyce narciarskiej (wyciągi, kolejki linowe, stoki narciarskie).

Regiony turystyczne wyróżnia się na podstawie różnic historycznych oraz krajobrazowych obszarów. Szwajcaria dzieli się na 8 regionów turystycznych:

- Szwajcarię Północną,
- Szwajcarię Centralną,
- Graubünden (Gryzonię),
- Ticino,
- Wallis,
- Wyżynę Berneńską,
- Jezioro Genewskie
- Szwajcarię Zachodnią.

¹² źródło: www.atrakcje-turystyczne.com/europa/szwajcaria/

2.1. Szwajcaria Środkowa

Kantony: Lucerna, Schwyz, Unterwalden, Uri i Zug.

Krajobraz tego regionu jest bardzo zróżnicowany. Centralną jego część stanowi rzeka Reuss. Na zachód od niej znajdują się krystaliczne Alpy Urneńskie z grupą Dammastock, (o wysokości 3633 m n.p.m.), lodowcem Rodanu i grupą Titlis (3239 m n.p.m.). Na wschodzie wznoszą się Alpy Glarneńskie z wapienną, silnie złodowaconą, grupą Todi (3614 m n.p.m.). Na pograniczu Alp i Wyżyny Szwajcarskiej znajduje się jezioro Czterech Kantonów. Jego kształt jest nieregularny, dzięki czemu, w połączeniu z otoczeniem górskim stanowi bardzo atrakcyjny krajobraz.

Lucerna - kanton ten znajduje się na Wyżynie Szwajcarskiej. Typowe dla jego krajobrazu jest występowanie licznych jezior. W jego obrębie, nad Jeziorem Czterech Kantonów w masywie Rigi znajdują się stacje klimatyczne Rigi Kaltbad oraz kąpieliska Weggis. Jego stolicą jest Lucerna, tradycyjny, a zarazem jeden z największych szwajcarskich ośrodków hotelarstwa.

Schwyz - położony jest w obrębie Wyżyny Szwajcarskiej, prealpejskiej krainy Sihl oraz północnych Alp Glarneńskich, nad jeziorami: Zuryskim, Zug i Czterech Kantonów. W części górzystej Wyżyny Szwajcarskiej nad Jeziorem Czterech Kantonów wznosi się masyw Rigi, w obrębie którego są liczne stacje klimatyczne oraz ośrodki sportów zimowych. Na południowym stoku tego masywu, na brzegu jeziora, leży miejscowość Gersau, interesująca ze względu na panujące tu szczególne warunki klimatyczne. W regionie tym, wzdłuż jeziora Urn, biegnie droga widokowa Axenstrasse. Stolicę kantonu stanowi zabytkowa miejscowość Schwyz. Najbardziej jednak znaną miejscowością tej krainy jest Kusnacht. Związana jest nią legenda Wilhelma Tella. Kolejnym ciekawym miejscem jest Einsiedeln ze słynnym zespołem klasztornym oraz barokowym kościołem.

Unterwalden - rozciąga się na południu od Jeziora Czterech Kantonów. Przeważa tu krajobraz prealpejski. W skład kantonu wchodzi dwa półkantony: Oberwalden ze stolicą Sarnen oraz Nidwalden ze stolicą Stans. Obie stolice są zabytkowymi miasteczkami. U podnóża złodowiałego masywu Titlis znajduje się uzdrowisko Engelberg.

Uri - jest to kanton o krajobrazie wysokogórskim. W jego granicach znajdują się Alpy Urneńskie i Glarneńskie, które oddziela przełom rzeki Reuss. Rzeka ta stanowi zresztą ważny, transalpejski szlak komunikacyjny. Stolicą tego kantonu jest zabytkowe miasteczko Uri.

Zug - jest najmniejszym kantonem Szwajcarii, a zarazem jednym z najgęściej zaludnionych. Mieści się na obszarze Wyżyny Szwajcarskiej, w południowo-wschodniej części przechodzącej w Prealpy. Stolicę kantonu stanowi miejscowość Zug, położona nad jeziorem o tej samej nazwie. Miasto to cechuje późnogotycka średniowieczna zabudowa.

2.2. Alpy Berneńskie

Część kantonu Berna, Vaud oraz górskie pogranicze kantonu Valais.

Alpy Berneńskie są najbardziej zwartą i zlodowaciałą grupą górską Alp Północnych. Mieści się tu wiele rozległych pól firnowych i lodowców, a wśród nich największy lodowiec alpejski - Aletsch. Region ten jest jednym z najbardziej znanych w Europie ośrodków narciarstwa i alpinizmu, które można tu uprawiać przez cały rok. Najciekawszą miejscowością Alp Berneńskich jest ośrodek Grindelwald. Jest to "wioska lodowców" wiszących nad urwiskiem doliny Lauterbrunnen. Znanymi ośrodkami są też Wengen, będący miejscem startu zawodów narciarskich "Wengenrennen" oraz Murren, popularny ze względu na odbywające się w nim zawody balonowe. Leży tu również miejscowość Kandersteg interesująca pod względem zachowanego oryginalnego budownictwa drewnianego.

Berno - kanton ten leży na północ od Alp Berneńskich i obejmuje dolinę rzeki Aare i jeziora Brienz i Thun. Między nimi leży miejscowość Interlaken, będąca punktem wyjściowym w góry oraz ośrodkiem hotelowym.

Vaud - jego alpejska część, wchodząca w skład Alp Berneńskich, znajduje się na południowym-zachodzie od jego masywów. Kanton ten posiada typowy krajobraz wysokogórski. Na zboczach gór rozmieszczone są liczne stacje klimatyczne oraz stacje sportów zimowych.

Valais - kanton ten posiada szczególnie korzystne warunki klimatyczne. Słynie ponadto z sadów owocowych oraz winnic.

2.3. Szwajcaria Wschodnia

Kantony: Appenzell, Glarus, St. Gallen i Turgowia.

Na południu regionu rozciągają się Alpy Glarneńskie, których najwyższe szczyty osiągają ponad 3000 m n.p.m. Na północ od nich znajduje się obniżenie dolinne wypełnione jeziorem Walen. Z jeziorem sąsiaduje wapienna strefa prealpejska, w której wyraźnie zaznacza się masyw Churfirsten i grupa górską Santis. Wschodnią i północną granicę regionu, a zarazem kraju, stanowi rzeka Ren oraz Jezioro Bodeńskie.

Region ten jest bardzo zróżnicowany turystycznie. W jego południowej części dominuje turystyka górską. Mieści się tu wiele miejscowości klimatycznych i uzdrowisk. W części północnej z kolei, ze względu na cenne zabytki oraz bogaty folklor, przeważa turystyka historyczna.

2.4. Kraj Środkowy

2.4.1. Kraj Środkowy - Część wschodnia

Kantony: Zurych, Szaфуza i Argownia.

Region ten w większości znajduje się w obrębie Wyżyny Szwajcarskiej. W jego krajobrazie dominują rozległe doliny, płaskie zbocza oraz podłużne grzbiety. Przecinają go doliny kilku rzek: Renu, Aare, Limmat i Thur. Mieści się także wiele jezior, a wśród nich największe w kraju - Zuryckie.

Kraj Środkowy jest największym w Szwajcarii obszarem koncentracji przemysłu, charakteryzuje się też największą gęstością zaludnienia i siecią komunikacyjną. Główne atrakcje turystyczne stanowią tu przede wszystkim dobra kultury. Najbardziej interesujące jest zabytkowym budownictwo mieszczańskie.

Zurych - kanton ten posiada największą liczbę ludności i gęstość zaludnienia. Jego stolicą jest miasto Zurych. Leży ono nad Jeziorem Zuryckim i biorącą w nim początek rzeką Limmat. Kanton ten jest najważniejszym węzłem komunikacyjnym kraju, a także centrum przemysłowym i finansowym oraz największym kulturalnym ośrodkiem niemieckiej części Szwajcarii. W Zurychu znajduje się wiele cennych zabytków, m. in. bazylika romańska z XI - XIII w. oraz liczne muzea.

Szaфуza - jest najbardziej wysuniętym na północ, a zarazem najmniejszym powierzchniowo kantonem Szwajcarii. Jego stolicą jest, leżąca nad Renem, Szaфуza. Miejscowość ta powstała i rozwinęła się jako punkt przeładunkowy transportowanych rzeką towarów przy znajdującym się tu wodospadzie. Teren ten jest atrakcyjny turystycznie ze względu na dominujący tu element historyczny.

2.4.2. Kraj Środkowy - Część zachodnia

Kanton Fryburg oraz część kantonów Vaud i Berna.

Większość regionu znajduje się w obrębie zachodniej i środkowej Wyżyny Szwajcarskiej. Na północy graniczy z górami Jura, natomiast na południu przechodzi w prealpejską strefę Alp Fryburskich i Emmentalskich. Jego krajobraz jest bardzo zróżnicowany, w przeważającej części wyżynny. Wysokości bezwzględne wynoszą średnio od 500 m n.p.m. u stóp Jury do 900 m n.p.m. w pobliżu Alp. Prealpejska część regionu jest silnie rozczłonkowana, charakteryzuje się podłużnymi grzbiętami oraz wysokościami dochodzącymi do 2000 m n.p.m.

W regionie zdecydowanie dominuje krajobraz rolniczy, na który składają się rozległe obszary pól uprawnych, łąki, winnice oraz sady. Głównym elementem decydującym o turystycznej atrakcyjności jest element historyczny, choć istotną rolę odgrywają także walory przyrodnicze, w tym uzdrowiskowe.

Fryburg - w kantonie tym dominuje krajobraz rolniczy, z typową dla obszarów górskich gospodarką hodowlaną. Produkuje się tu znany ser gruyere. Stolicą kantonu jest miasto Fryburg, leżące nad rzeką Saane. Przez region ten biegnie granica pomiędzy francuską i niemiecką strefą językową.

Berno - w regionie mieści się zaledwie część tego kantonu, tzw. Wyżyna Berneńska. Zajmuje ona obszary dolinne rzek Aare i Emme. Mieści się w zasięgu niemieckiej strefy językowej. Jego stolicą jest Berno, które jest zarazem stolicą Szwajcarii.

2.5. Jura

Kantony: Neuchatel, Bazylea, Solura, Jura oraz część kantonów Berna i Vaud.

Region ten stanowią góry Jura. Góry te ciągną się wzdłuż granicy z Francją oraz Wyżyny Jurajskiej. Dominuje krajobraz gór średnich, z podłużnymi pasmami, porozdzielanymi szerokimi dolinami. Duże powierzchnie regionu zajmują lasy, rozwinięte są ponadto zjawiska krasowe.

Najwyższym pasmem górskim regionu jest Jura Vaudyjska. Istnieją tu bardzo dobre warunki dla turystyki wędrownej oraz sportów zimowych. Prowadzi się tu gospodarkę rolną z tradycyjną uprawą winorośli. Spotkać można tu często stare, zabytkowe miejscowości.

2.6. Genewa

Kanton Genewa i część kantonu Vaud.

Region ten zajmuje przybrzeżne tereny Jeziora Genewskiego i dolinę Rodanu. Stanowi on najbardziej na zachód wysuniętą częścią Szwajcarii, położoną pomiędzy Alpami i Jurą. Obejmuje Genewę wraz z obszarem podmiejskim, okolicznymi ośrodkami sportów zimowych i miejscowościami klimatycznymi.

Miasto Genewa znajduje się w miejscu, w którym Rodan wypływa z Jeziora Genewskiego. Jezioro to jest największym jeziorem alpejskim.

Północne wybrzeże Jeziora Genewskiego wchodzi w skład kantonu Vaud. Obejmuje on fragmenty Alp, gór Jura i Wyżyny Szwajcarskiej. Na południowych zboczach górskich kantonu prowadzi się uprawę winnej latorośli. Wzdłuż wybrzeża, z kolei, znajdują się liczne uzdrowiska klimatyczne, ośrodki sportów zimowych i wodnych oraz zabytkowe średniowieczne miasteczka i zamki. Nad Jeziorem Genewskim leży stolica kantonu - Lozanna.

Rozdział 3. Rynek turystyczny Szwajcarii

Turystyka krajowa i zagraniczna to ważny czynnik w szwajcarskiej ekonomii. Z całkowitego dochodu kraju wynoszącego 21,6 miliarda CHF w 2004 roku, 9,7 miliarda CHF (44%) pochodzi z turystyki krajowej. Wydatki turystów zagranicznych dodają ponadto około 11.9 miliarda CHF, co stanowi około 3% Produktu Krajowego Brutto Szwajcarii.

3.1. Rynek recepcji turystycznej

3.1.1. Przyjazdy turystów do Szwajcarii – wielkość przyjazdów.

Destination	Arrivals 2002			Revenue 2002		
	in millions	in %	rank	in billion US\$	in %	rank
France	77.0	11.0	1.	32.3	6.8	3.
Spain	51.7	7.4	2.	33.6	7.1	2.
United States	41.9	6.0	3.	66.5	14.0	1.
Italy	39.8	5.7	4.	26.9	5.7	4.
China	36.8	5.2	5.	20.4	4.3	5.
United Kingdom	24.2	3.4	6.	17.6	3.7	7.
Canada	20.1	2.9	7.	9.7	2.0	11.
Mexico	19.7	2.8	8.	8.9	1.9	13.
Austria	18.6	2.6	9.	11.2	2.4	8.
Germany	18.0	2.6	10.	19.2	4.0	6.
Hong Kong	16.6	2.4	11.	10.1	2.1	9.
Hungary	15.9	2.3	12.			
Greece	14.2	2.0	13.	9.7	2.0	10.
Poland	14.0	2.0	14.	4.5	0.9	25.
Malaysia	13.3	1.9	15.	6.8	1.4	19.
Turkey	12.8	1.8	16.	9.0	1.9	12.
Portugal	11.7	1.7	17.	5.9	1.2	20.
Thailand	10.9	1.6	18.	7.9	1.7	15.
Switzerland	10.0	1.4	19.	7.6	1.6	17.
Other foreign countries	235.4	33.5		166.4	35.1	
Total	702.6	100.0		474.2	100.0	

Tabela 1. Międzynarodowy ruch turystyczny, 2002; źródło: www.bfs.admin.ch

W 2002 roku Szwajcarię odwiedziło 10 milionów turystów, co stanowi 1,4% wszystkich wyjazdów zagranicznych, dzięki temu Szwajcaria zajęła 19 miejsce w rankingu najliczniej odwiedzanych krajów. Dochód z tego tytułu wyniósł 7,6 mld USD, co stawia Szwajcarię na 17 miejscu pod względem dochodów z turystyki.

3.1.2. Turyści odwiedzający Szwajcarię wg kraju pochodzenia.

Overnight stays by country of residence of visitors
(in millions)

Country of residence of visitors	Year 2005	Winter 05/06 11.05–04.06	Summer 2006 05.06–10.06	Winter 06/07 11.06–04.07
Switzerland	15.2	6.7	8.4	6.8
Total of foreign countries	19.6	8.5	11.0	9.1
Germany	5.8	2.6	3.1	2.7
United Kingdom ¹⁾	2.2	1.1	1.1	1.1
France	1.3	0.6	0.6	0.7
Italy	1.1	0.5	0.5	0.5
Netherlands	0.9	0.4	0.5	0.4
Belgium	0.8	0.4	0.4	0.4
Nordic countries ²⁾	0.5	0.2	0.2	0.3
Russia	0.3	0.2	0.1	0.2
Spain	0.4	0.2	0.2	0.2
Austria	0.4	0.1	0.2	0.2
Other countries Europe	1.3	0.6	0.7	0.7
Europe total (excl. Switzerland)	14.8	6.9	7.7	7.4
United States	1.7	0.6	1.1	0.6
Canada	0.2	0.1	0.1	0.1
Brazil	0.1	0.1	0.1	0.1
Other countries America	0.2	0.1	0.1	0.1
America total	2.2	0.8	1.4	0.8
Japan	0.6	0.1	0.5	0.1
China (incl. Hongkong)	0.3	0.1	0.2	0.1
Korea	0.1	0.0	0.1	0.1
Israel	0.2	0.1	0.1	0.1
India	0.3	0.1	0.2	0.1
Other countries Asia	0.7	0.2	0.5	0.2
Asia total	2.1	0.6	1.5	0.7
Africa	0.3	0.1	0.2	0.1
Australia, Oceania	0.2	0.1	0.1	0.1
Other overseas countries	0.5	0.2	0.3	0.2
Total	34.8	15.2	19.4	15.8

1) Great Britain and Northern Ireland

2) Denmark, Finland, Norway, Sweden, Iceland

Source: Federal Statistical Office

Tabela 2. Turyści odwiedzający Szwajcarię wg kraju pochodzenia; źródło: Swiss Tourism in Figures 2007

Powyższa tabela przedstawia kraje pochodzenia turystów odwiedzających Szwajcarię w 2005 roku. Uwzględniono tutaj turystów korzystających z noclegu. Najwięcej turystów pochodziło z Europy (14,8 mln), w tym najliczniejszą grupę stanowią Niemcy (5,8 mln), turyści z Wielkiej Brytanii (2,2 mln) oraz Francuzi (1,3 mln).

Turystów z obu Ameryk było 2,2 mln, najwięcej z USA (1,7 mln), z Azji – 2,1 mln, najwięcej pochodziło z Japonii – 0,6 mln. Nielicznie odwiedzili Szwajcarię turyści z Afryki – 0,3 mln oraz z Australii i Oceanii – 0,2 mln.

3.1.3. Całkowity dochód z turystyki.

Całkowity dochód z turystyki	2003	2004	2005	2006
	w mld CHF			
Turystyka krajowa	9.7	9.7	*	*
Turyści zagraniczni	11.6	11.9	12.5	13.3
Razem	21.2	21.6	*	*
Udział w PKB	5.1%	4.8%	*	*

Tabela 3. Całkowity dochód z turystyki; źródło: opracowanie własne na podstawie Swiss Tourism in Figures 2007; * - brak danych

Z roku na rok wzrasta dochód z turystyki generowany przez turystów zagranicznych, natomiast dochody z turystyki krajowej utrzymują się na tym samym poziomie.

3.1.4. Wydatki turystów na miejsca noclegowe.

Overnight tourists	Expenditure 2003 in million CHF for:			
	Lodging	Meals	Incidentals	Total
In hotels	2453.5	1241.8	1482.7	5178.0
In vacation apartments	177.7	215.2	188.5	581.4
At camp grounds	22.8	44.9	38.9	106.6
In group accommodation	38.6	50.0	39.3	127.9
In youth hostels	9.6	8.4	3.7	21.7
With friends and relatives				165.7
Total				6181.3

Source: Federal Statistical Office

Tabela 4. Wydatki turystów na miejsca noclegowe, 2003; źródło: www.mojaszwajcaria.pl/pdf/2006_tiz_en.pdf

Turyści w Szwajcarii największe wydatki ponosili nocując w hotelach, koszty pochodziły głównie z zakwaterowania. Na drugim miejscu pod względem poniesionych kosztów znalazły się wakacyjne apartamenty, jednak w tym przypadku najwięcej kosztów pochodziło nie z zakwaterowania, lecz z posiłków. Łączne wydatki wyniosły 6181,3 mln CHF.

3.1.5. Wydatki turystów na miejsca noclegowe (średnio na jedną osobę).

Average spending per visitor and overnight stay

Overnight tourists	Expenditure 2003 in million CHF for:			
	Lodging	Meals	Incidentals	Total
In hotels	143	72	86	301
In vacation apartments	24	29	26	79
At camp grounds	13	26	22	61
In group accommodation	20	26	20	66
In youth hostels	28	25	11	63
With friends and relatives				33

Tabela 5. Wydatki turystów na miejsca noclegowe na 1 osobę, 2003; źródło: *Swiss Tourism in Figures, 2007*.

Największe całkowite wydatki turystów w przeliczeniu na jedną osobę poniesiono w hotelach na zakwaterowanie, także koszty posiłków były najwyższe w hotelach. Na drugim miejscu znalazły się wakacyjne apartamenty, dalej obiekty zakwaterowania grupowego.

3.1.6. Inne wydatki turystów zagranicznych.

Sector	Expenditures 2004
Fuel	CHF 695 million
Tobacco	CHF 137 million
Sweets	CHF 288 million
Souvenirs, handicrafts	CHF 67 million
Taxi fares	CHF 111 million
Inland water transportation	CHF 20 million
Sights or points of interest	CHF 21 million

Tabela 6. Inne wydatki turystów zagranicznych, 2004; źródło: *Swiss Tourism in Figures, 2007*

Duża część wydatków turystów to koszty zakupu paliwa, słodyczy, tabaki oraz opłaty komunikacyjne. Turyści wydają też pieniądze na zakup pamiątek.

3.1.7. Zakwaterowanie turystów odwiedzających Szwajcarię (wg kraju pochodzenia i rodzaju obiektu).

Country of residence of guests	Hotels/ health resorts	Supplementary accommodation				Total
		Chalets, apartments, private room accommodation	Camping sites	Group accom- modation	Swiss Youth Hostels	
Switzerland	8.2	4.0	4.6	2.9	0.3	20.0
Total of foreign countries	9.5	2.8	1.5	1.0	0.2	15.0
Germany	2.9	1.5	0.6	0.3	0.1	5.4
United Kingdom ¹⁾	0.9	0.1	0.1	0.1	0.0	1.2
France	0.6	0.1	0.1	0.1	0.0	0.9
Italy	0.5	0.1	0.1	0.1	0.0	0.8
Belgium	0.3	0.2	0.0	0.1	0.0	0.7
Netherlands	0.4	0.4	0.5	0.0	0.0	1.4
Nordic countries ²⁾	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.3
Russia	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1
Spain	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2
Austria	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2
Other countries Europe	0.5	0.2	0.1	0.1	0.1	0.7
Europe total (excl. Switzerland)	6.8	2.6	1.5	0.8	0.1	11.9
United States	0.9	0.1	0.0	0.1	0.0	1.0
Canada	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1
Brazil	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1
Other countries America	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.1
America total	1.1	0.1	0.0	0.1	0.0	1.3
Japan	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.5
Israel	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1
India	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2
Other countries Asia	0.6	0.1	0.0	0.0	0.0	0.7
Asia total	1.3	0.1	0.0	0.0	0.0	1.4
Africa	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2
Australia, Oceania	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2
Other overseas countries	0.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.4
Total	17.7	6.8	6.1	3.9	0.5	35.1

1) Great Britain and Northern Ireland

2) Denmark, Finland, Norway, Sweden and since 1.1.1994 Iceland

Tabela 7. Zakwaterowanie turystów odwiedzających Szwajcarię, V- X 2003; źródło: www.bfs.admin.ch

Analizując powyższą tabelę, wynika że w hotelach najwięcej turystów było z Niemiec – 2,9 mln, na drugim miejscu byli turyści z Wielkiej Brytanii – 0,9 mln oraz z Francji – 0,6 mln. Pokoje prywatne a także apartamenty najchętniej wybierali również Niemcy – 1,5 mln.

3.1.8. Baza hotelarska w poszczególnych kantonach.

Hotel industry: capacity, overnight stays and occupancy rate Cantons 2006

Cantons	Capacity ¹⁾		Overnight stays in millions			Occupancy rate ²⁾ in %	
	Rooms	Beds	Swiss	Foreigners	Total	Rooms	Beds
Graubünden	19 189	38 446	2.9	2.8	5.7	51.0	44.5
Bern	17 740	34 678	2.3	2.7	5.0	49.6	41.6
Valais	14 457	29 063	2.0	2.3	4.3	48.1	42.9
Zurich	11 989	20 235	1.1	2.8	3.9	65.7	52.6
Ticino	9 447	18 186	1.5	1.2	2.7	48.5	42.3
Geneva	8 604	14 218	0.5	2.1	2.7	62.4	51.3
Vaud	9 417	17 591	0.9	1.6	2.5	49.0	39.9
Lucerne	5 437	10 350	0.6	1.0	1.6	52.0	43.2
St. Gallen	5 154	9 349	0.6	0.4	1.0	39.6	31.6
Basel-Stadt	3 146	4 802	0.2	0.7	0.9	62.7	51.2
Aargau	3 122	5 188	0.3	0.3	0.7	44.3	35.4
Obwalden	2 191	4 169	0.2	0.4	0.6	50.1	44.0
Schwyz	2 573	5 060	0.4	0.2	0.6	38.1	32.8
Thurgau	1 995	3 546	0.2	0.1	0.4	38.6	30.5
Fribourg	2 039	4 142	0.2	0.1	0.4	32.3	24.8
Solothurn	1 505	2 751	0.2	0.1	0.3	43.4	32.8
Nidwalden	1 120	2 267	0.1	0.1	0.3	39.8	31.4
Zug	960	1 517	0.1	0.1	0.2	58.0	45.8
Uri	1 333	2 679	0.1	0.2	0.2	28.8	25.4
Basel-Landschaft	1 134	2 091	0.1	0.1	0.2	40.5	29.5
Neuchâtel	1 268	2 445	0.1	0.1	0.2	33.7	24.6
Appenzell Innerrhoden	611	1 828	0.1	0.0	0.2	39.9	26.4
Appenzell Ausserrhoden	1 012	1 731	0.1	0.0	0.1	29.3	24.6
Glarus	761	1 570	0.1	0.0	0.1	28.7	26.7
Schaffhausen	569	1 041	0.0	0.1	0.1	39.8	31.0
Jura	756	1 487	0.1	0.0	0.1	19.3	16.3
Switzerland	127 527	240 429	15.2	19.6	34.8	50.1	41.7

Sorted by overnight stays 2006, in decreasing order

1) Monthly weighted and only open establishments (available rooms and beds)

2) Number of recorded overnight stays in percent of the total monthly net capacity

Tabela 8. Wielkość bazy hotelowej wg kantonów, 2006; źródło: Swiss Tourism in Figures 2007

Z tabeli wynika, że największą liczbą pokoi i łóżek hotelowych dysponuje kanton Grabünden, na drugim miejscu uplasował się kanton Berno, tuż za nim Valais oraz Zurich.

Najwięcej zajętych pokoi było w kantonie Zurich (65,7% wszystkich pokoi). Na drugim miejscu jest kanton Basel- Stadt z zajętością 62,7%, dalej Genewa (62,4%). Najmniej pokoi wykorzystano w Jurze – tylko 19,3% wszystkich dostępnych pokoi.

W przypadku łóżek sytuacja z ich wykorzystaniem przedstawia się podobnie. Największe wykorzystanie łóżek zanotowano w Zurichu – 52,6%, następnie w Genewie (51,3%) i Basel-Stadt (51,2%). Najmniejsze wykorzystanie łóżek zanotowano również w Jurze – 16,3%.

Kantonami, do których przyjechało najwięcej turystów z zagranicy i korzystało z noclegu są Grabünden i Zurich (po 2,8 mln turystów), dalej Berno (2,7 mln), Valais (2,3 mln) i Genewa (2,1 mln). W sumie z bazy hotelarskiej korzystało 19,6 mln turystów z zagranicy. Sami Szwajcarzy najchętniej korzystali z bazy hotelowej w Grabünden (2,9 mln) oraz w Bernie (2,3 mln), łącznie skorzystało z niej 15,2 mln Szwajcarów.

3.1.9. Najczęściej odwiedzane miejsca.

Top destinations in 2006

Destinations ³⁾	Capacity ¹⁾		Overnight stays in millions			Occupancy rate ²⁾ in %	
	Rooms	Beds	Swiss	Foreigners	Total	Rooms	Beds
Zurich	6 728	11 154	0.5	1.9	2.4	71.2	58.8
Geneva	5 971	9 779	0.2	1.6	1.9	63.7	52.1
Zermatt	3 030	5 834	0.5	0.8	1.3	68.6	63.4
Lucerne	2 727	4 994	0.3	0.7	1.0	63.5	55.3
Basel	3 054	4 645	0.2	0.7	0.9	63.8	52.2
Davos	2 801	5 340	0.4	0.5	0.8	53.3	47.2
St. Moritz	2 304	4 270	0.3	0.6	0.8	65.8	58.3
Lausanne	2 207	3 890	0.2	0.5	0.7	64.2	49.4
Bern	1 916	3 280	0.3	0.4	0.6	67.1	54.5
Interlaken	1 572	2 989	0.2	0.5	0.6	64.4	57.5
Lugano	1 704	3 160	0.2	0.3	0.6	56.1	48.8
Lauterbrunnen	1 511	3 108	0.1	0.4	0.5	57.8	51.8
Grindelwald	1 478	3 092	0.2	0.4	0.5	59.4	50.2
Arosa	1 551	2 847	0.3	0.2	0.5	55.8	53.3
Opfikon	1 358	2 347	0.2	0.3	0.5	76.6	56.0
Ascona	1 204	2 230	0.3	0.2	0.5	60.4	58.4

Tabela 9. Najczęściej odwiedzane miejsca, 2006; źródło: *Swiss Tourism in Figures 2007*.

Zurich przoduje wśród najczęściej odwiedzanych miejsc, zarówno przez obcokrajowców (1,9 mln), jak i wśród Szwajcarów (0,5 mln). Turyści zagraniczni chętnie odwiedzają ponadto Genewę (1,6 mln). Równie popularną destynacją jest Zurich wśród Szwajcarów jest też Zermatt (0,5 mln) oraz Davos (0,4 mln).

Największe wykorzystanie pokoi notuje się w Opfikon (76,6%) oraz w Zurichu (71,2%), natomiast łóżek w Zurichu (58,8%), Asconie (58,4%) oraz St. Moritz (58,3%).

3.1.10. Najczęściej odwiedzane miejsca ze względu na cel pobytu.

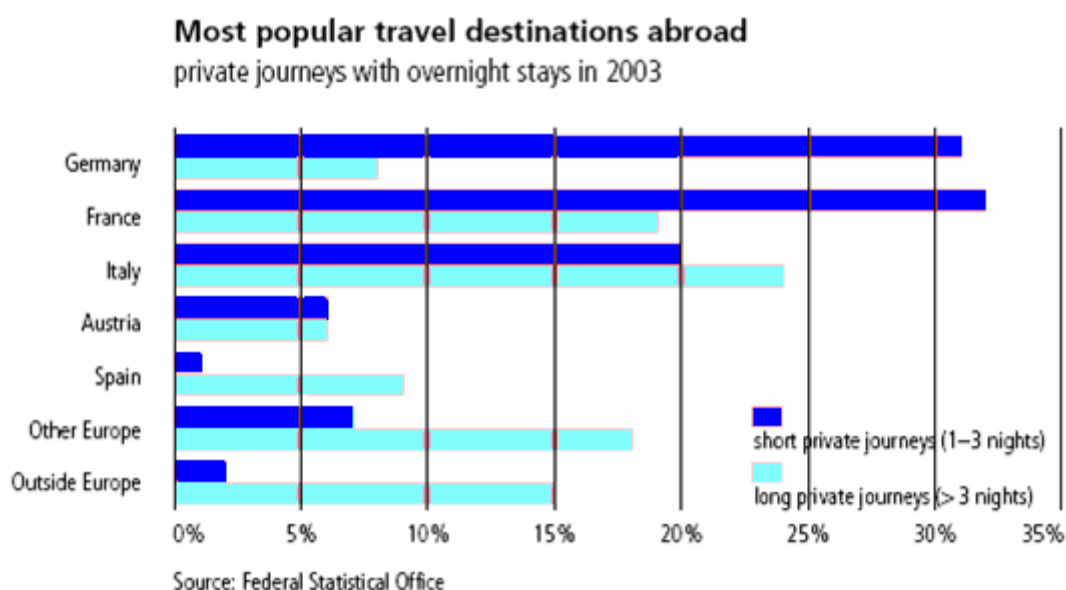
	Leisure	Business	Other	Total	Share of population major regions
Lake Geneva Region (incl. Valais)	10.6	7.1	10.2	10.2	18.4
Schweizer Mittelland (incl. Berne)	10.5	7.9	10.3	10.2	22.8
Northwestern Switzerland	2.2	3.1	1.6	2.2	13.7
Zurich Region	3.1	6.2	2.3	3.4	17.0
Eastern Switzerland (incl. Graubünden)	12.6	9.2	18.8	12.8	14.3
Central Switzerland	4.5	4.7	6.7	4.7	9.5
Ticino	5.8	5.0	2.8	5.4	4.3
Switzerland	49.3	43.2	52.7	49.0	100.0

Tabela 10: Najczęściej odwiedzane miejsca ze względu na cel pobytu, 2005; źródło: Swiss Tourism in Figures 2007

Cele wyjazdów do Szwajcarii podzielono na biznesowe, rozrywkowe/odpoczynek oraz inne. W całej Szwajcarii turyści wypoczynkowi stanowią 49,3% turystów, a podróżujący w celach biznesowych 43,2%. Cel rozrywkowy jest realizowany głównie w kantonie Graubunden, Valais (w rejonie Jeziora Genewskiego), oraz w Bernie. Cel biznesowy skłania turystów do wyjazdu w rejon Graubunden, Berna i Valais.

3.2. Rynek emisji turystycznej

3.2.1. Wyjazdy Szwajcarów – kierunki.

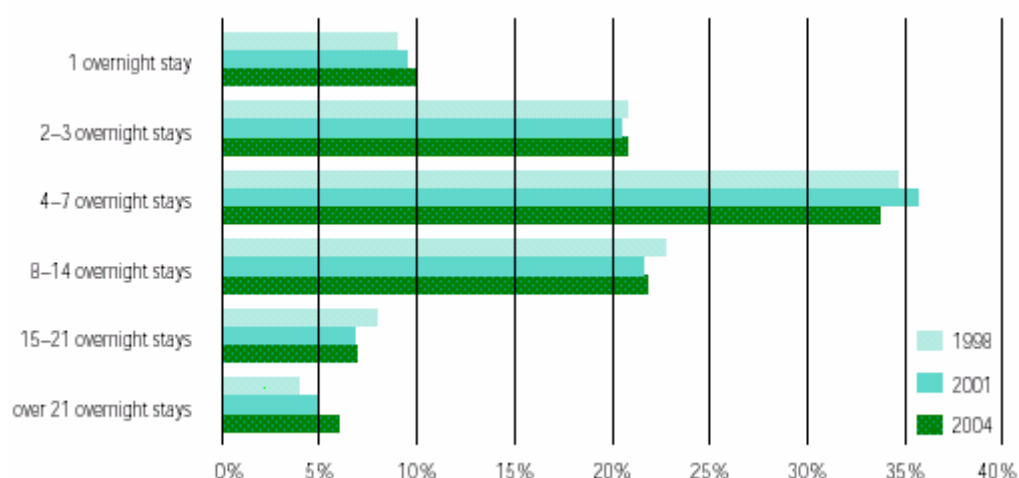

Wykres 1. Kierunki wyjazdów Szwajcarów, 2003; źródło: www.mojaszwajcaria.pl/pdf/2006_tiz_en.pdf

Krótkie (1-3 dni) wyjazdy turystyczne Szwajcarów odbywane były w Kierunku Niemiec i Francji (ponad 30% wyjazdów). Popularnym miejscem wyjazdów są też Włochy, do których udaje się 20% wyjeżdżających, a także Austria – około 6%. Poza Europę na krótkie wyjazdy decyduje się 2-3% wyjeżdżających.

Dłuższe (powyżej 3 dni) wyjazdy Szwajcarów to przede wszystkim wyjazdy do Włoch – około 24% wyjazdów. Na drugim miejscu są wyjazdy do Francji – około 19%, Hiszpanii – około 9% i Niemiec – około 7%. Inne kraje europejskie to cel wyjazdu około 17-18% Szwajcarów. Poza Europę wyjeżdża 15% turystów szwajcarskich.

3.2.2. Czas trwania wyjazdu turystycznego

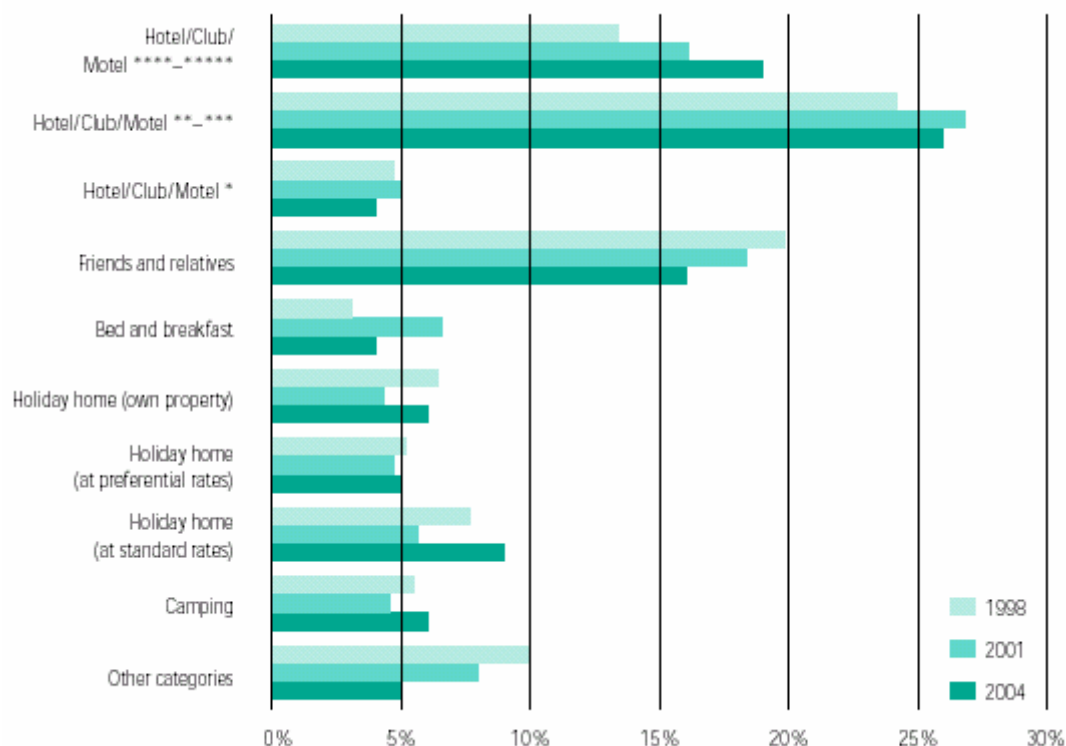

Wykres 2. Czas trwania wyjazdu turystycznego; źródło: www.mojaszwajcaria.pl/pdf/2006_tiz_en.pdf

Szwajcarzy wyjeżdżają zwykle na średnio długie wyjazdy, najczęściej trwające 4-7 dni – tak postępuje prawie 35% wyjeżdżających; w porównaniu z poprzednimi latami (2001, 1999) tendencja ta zdaje się utrzymywać na stosunkowo wyrównanym poziomie.

Nieco ponad 20% wyjeżdżających preferuje wyjazdy 2-3 - dniowe oraz 8-14- dniowe. 1-dniowe wyjazdy cieszą się popularnością 10% turystów, natomiast długie, ponad 3-tygodniowe wyjazdy preferuje około 6% wyjeżdżających.

3.2.3. Baza noclegowa w czasie wyjazdu.

Wykres 3. Baza noclegowa Szwajcarów podczas wyjazdu; źródło: www.mojaszwajcaria.pl/pdf/2006_tiz_en.pdf

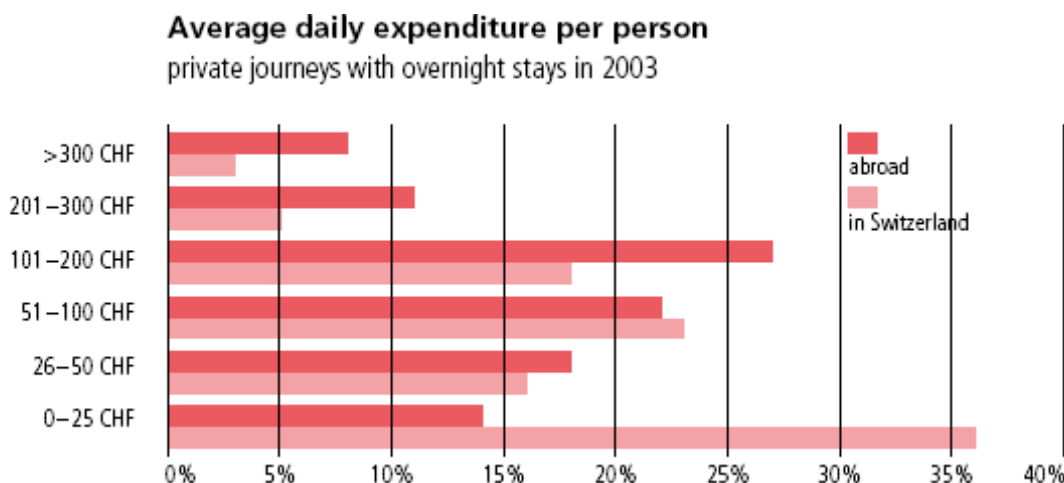
Jak wynika z powyższego wykresu przeważająca większość turystów (ponad 25%) wybiera jako miejsce noclegu hotele, kluby i motele 2 – i 3 – gwiazdkowe. Drugie miejsce zajmują hotele, kluby i motele 4 - i 5 – gwiazdkowe (około 19% turystów decyduje się spędzić noce w tego typu obiektach); ich udział w udzielaniu noclegów turystom stopniowo wzrasta w porównaniu z latami poprzednimi. Na trzecim miejscu znajdują się noclegi u przyjaciół i rodziny – tę formę noclegu wybiera około 16% turystów; warto dodać, że w ciągu kilku lat (1999 – 2004) obserwujemy tendencję spadkową jeśli chodzi o wybór właśnie tego rodzaju miejsca na spędzanie noclegu.

3.2.4. Transport w czasie wyjazdu.

Przeważająca większość wyjeżdżających Szwajcarów decyduje się na wyjazd własnym samochodem (58%). Drugie miejsce zajmuje transport kolejowy, którym podróżuje około 20% turystów, następnie transport lotniczy – 18%. Inne środki transportu, takie jak autobus, autobus pocztowy, metro czy tramwaj wybiera około 4% podróżujących.¹³

¹³ źródło: www.mojaszwajcaria.pl

3.2.5. Wydatki w czasie wyjazdu.

Wykres 4. Wydatki Szwajcarów podczas wyjazdu, 2003; źródło: www.mojaszwajcaria.pl/pdf/2006_tiz_en.pdf

Wykres obrazuje wydatki Szwajcarów podczas podróży krajowych, jak i zagranicznych.

Podróże krajowe generowały niewielkie wydatki (około 0 – 25 CHF) – tyle wydawało nieco ponad 35% turystów. Liczną grupę turystów krajowych (około 23%) stanowią turyści wydający 51- 100 CHF w czasie wyjazdu; około 18% wyjeżdżających wydaje 101 – 200 CHF. Duże wydatki – powyżej 300 CHF ma około 3 – 4% podróżujących.

Szwajcarzy wyjeżdżający za granicę wydają raczej przeciętną ilość pieniędzy: ponad 25% z nich przyznaje, że wydaje 101 – 200 CHF, nieco mniejsza grupa (22-23%) ma wydatki rzędu 51 – 100 CHF. Duże wydatki podczas zagranicznych wyjazdów to cecha około 8% wyjeżdżających, natomiast najmniej pieniędzy (0 – 25 CHF) wydaje prawie 15% podróżujących.

Rozdział 4. Profile turystów.

	Number of journeys per year	Total distance per year (km)	at least one journey over the past 4 months (share in %)
Age			
6–17 years	2.9	3775	61.2
18–25 years	2.6	4576	54.8
26–45 years	3.3	5857	60.4
45–65 years	2.6	4919	55.5
66 and over	1.5	2475	35.3
Gender			
Men	2.8	5013	57.1
Women	2.5	4267	52.4
Household income			
Up to CHF 4000	1.6	2362	36.3
CHF 4001–8000	2.6	4097	55.7
CHF 8001–12 000	3.6	6778	69.8
Over CHF 12 000	4.4	8758	73.6
Spacial structure (residential community)			
Suburban core community	2.9	4881	56.0
Other suburban community	2.8	5389	57.1
Isolated town	1.4	1811	34.5
Rural community	2.4	3105	49.8
Total	2.7	4639	54.8

Tabela 11. Charakterystyka turystów szwajcarskich, 2007; źródło: *Swiss Tourism in Figures 2007*

4.1. Wiek

Turyści szwajcarscy podróżują w każdym wieku, zarówno dzieci jak i osoby starsze. Najaktywniejsza turystycznie grupa wiekowa to osoby w wieku 26 – 45 lat, które odbywają średnio 3,3 podróży rocznie. Ta sama grupa pokonuje również największe dystanse – średnio 5857 km rocznie. Co najmniej jedną podróż w ciągu ostatnich czterech miesięcy odbyło w tej grupie wiekowej 60,4% osób.

Wśród najmłodszych uczestników turystyki (w wieku 6 – 17 lat) co najmniej jedną podróż w ciągu ostatnich czterech miesięcy odbyło 61,2% osób, jest to najliczniejszy przedział. Najmłodsi rocznie odbywają średnio prawie 3 podróże (2,9), pokonując przy tym dystans 3775 km.

Osoby przed 30 rokiem życia (18 – 25 lat) odbywają średnio 2,6 podróży rocznie – tyle samo co starsi od nich 45 - 65- latkowie. Jednak ta młodsza grupa pokonuje przy tym krótszy dystans – 4576 km, podczas gdy starsza grupa pokonuje 4919 km rocznie. Co najmniej jedną

podróż w czasie ostatnich czterech miesięcy odbyła podobna liczba osób w obu grupach wiekowych: 18- 25 lat: 54,8%; natomiast 45 – 65 lat: 55,5%.

Osoby starsze, tzn. powyżej 65 roku życia wykazują mniejsze zainteresowanie podróżami; w tej grupie średnia liczba wyjazdów w czasie jednego roku nie przekracza dwóch podróży (1,5 wyjazdu), pokonywany w tym czasie dystans jest o wiele mniejszy niż ten, który pokonują młodszy turyści – wynosi on 2475 km. Starsze osoby, które odbyły co najmniej jedną podróż w czasie ostatnich czterech miesięcy stanowią około 35,3% swojej grupy wiekowej.

4.2. Płeć

Ze względu na płeć obserwujemy niewielkie różnice w uczestnictwie w turystyce. Nieco bardziej aktywnymi turystami są mężczyźni – rocznie wyjeżdżają nieco częściej (2,8 wyjazdu) od kobiet (2,5 wyjazdu), pokonują też dłuższe odległości – 5013 km, podczas gdy kobiety tylko 4267 km. Co najmniej jedną podróż w czasie ostatnich czterech miesięcy odbyło 57,1% mężczyzn i 52,4% kobiet.

4.3. Dochody

Dochody przypadające na gospodarstwa domowe są bardzo istotnym czynnikiem kształtującym „życie turystyczne” Szwajcarów. Obserwujemy oczywistą prawidłowość, że wraz ze wzrostem zamożności, rośnie częstotliwość wyjazdów. Najmniej zamożna grupa (o dochodzie nie przekraczającym 400 CHF) odbywa średnio 1,6 podróży rocznie, pokonuje niewielki dystans 2362 km, a co najmniej jedną podróż w czasie ostatnich czterech miesięcy odbyło wśród tych osób 36,3% osób. Po drugiej stronie znajdują się osoby najzamożniejsze, o dochodzie przekraczającym 12 000 CHF. Podróżują one znacznie częściej niż inne grupy, rocznie odnotowują nawet ponad 4 wyjazdy (4,4), pokonują znacznie dłuższe odległości (przy „grubym portfelu” nie trzeba liczyć się z kosztami podróży) – 8758 km; osoby te są bardzo aktywnie pod względem turystycznym - co najmniej jedną podróż w czasie ostatnich czterech miesięcy odbyło w tej grupie 73,5% osób.

5. Branża turystyczna Szwajcarii

5.1. Zakwaterowanie¹⁴

5.1. 1. Hotele

W kraju o długiej tradycji hotelarstwa (pamiętajmy, że Cezar Ritz też był Szwajcarem) wybór hoteli jest przeogromny. W całym kraju można znaleźć hotele historyczne, tradycyjne, design, "tylko dla kobiet", wellness, nowoczesne i tematyczne. Większość szwajcarskich hoteli należy do Szwajcarskiego Stowarzyszenia Hotelarzy. Członkowie Stowarzyszenia klasyfikowani są wg ściśle określonych zasad. Klasy hoteli to: Deluxe (*****), First Class (****), Tourist Class (***), Standard (**) i Basic (*). Ceny podawane są dla pokoi jedno-

¹⁴ źródło: www.mojaszwajcaria.pl

i dwuosobowych zgodnie z ilością gwiazdek. Bufet śniadaniowy jest z reguły wliczony w cenę. Za dodatkową opłatą większość hoteli oferuje pełne wyżywienie lub obiadokolację. Pozostałe hotele, jak np. małe hotele rodzinne są zwykle czyste i wygodne. Hotele garni serwują jedynie śniadanie. W Szwajcarii znajduje się ponad 120 atrakcyjnych cenowo hoteli.

5.1.2. Pensjonaty

Pensjonaty są zwykle mniejsze od hoteli. Panuje w nich bardziej intymna atmosfera, ale standard jest niższy. Za tę samą cenę co w hotelu można jednak otrzymać większe i lepsze pokoje. W pensjonatach brakuje obsługi pokojowej, pralni, restauracji, barów, parkingów itd. W pensjonatach należących do średniego przedziału cenowego na wyposażeniu pokoi najczęściej znajdują się telefony i TV.

Frühstückpension to pensjonat, w którym serwowane są tylko śniadania. Jego odpowiednikiem w kategorii hoteli jest Hotel-Garni. Niektóre hotele i pensjonaty oferują całodienne lub częściowe wyżywienie. W małych pensjonatach i restauracjach często obowiązuje „dzień wolny”, w którym nie można się zameldować, jeśli nie było to uzgodnione telefonicznie.

5.1.3. Mieszkania i domy wakacyjne

W Szwajcarii w każdym regionie można znaleźć wiele mieszkań i domów wakacyjnych do wynajęcia. Stanowią one atrakcyjną cenowo opcję zakwaterowania dla zaprzyjaźnionych rodzin czy grupy przyjaciół.

5.1.4. Campingi

W całej Szwajcarii znajdują się pola campingowe, które często położone są w malowniczym otoczeniu nad brzegami rzek, czy na końcu dolin. Biwakowanie na dziko z reguły jest zabronione, ale wystarczy spytać właścicieli pola, ewentualnie regionalną policję o pozwolenie.

5.1.5. Schroniska młodzieżowe

Ponad 80 schronisk młodzieżowych w całej Szwajcarii jest otwartych dla gości indywidualnych, grup, rodzin i młodzieży szkolnej. Nie obowiązuje w nich limit wiekowy. Pościel i śniadanie są z reguły wliczone w cenę. W wielu schroniskach oferowane są mniejsze pokoje 2-4 osobowe. W okresie letnim zalecana jest wcześniejsza rezerwacja.

5.1.6. Schroniska górskie

Ponad 150 schronisk wysokogórskich należy do Szwajcarskiego Klubu Alpejskiego - SAC. Są one z reguły otwarte przez cały rok, chociaż nie zawsze przebywają w nich gospodarze. Pomimo fantastycznego położenia nie są one traktowane jako miejsce dla dłuższego wypoczynku, ale jako przystanek podczas wysokogórskich wędrówek.

5.1.7. Agroturystyka

Wakacje na wsi to coraz popularniejsza forma wypoczynku. Szczególnie dzieciom taki wypoczynek pozostanie długo w pamięci - noclegi na sianie, pomoc gospodarzom w drobnych pracach polowych czy świeże produkty prosto z gospodarstwa. Podobnie jak w przypadku mieszkań i domów wakacyjnych pobyty w gospodarstwach rezerwuje się z reguły "od soboty do soboty".

5.2. Wydarzenia¹⁵

Siedem najważniejszych wydarzeń.

Światowej klasy spotkania ze sztuką, wszystkie style w muzyce, golf, tenis i polo w połączeniu z wyjątkowym pięknem i krajem, gdzie wysoka jakość należy do stylu życia. Siedem najważniejszych wydarzeń, każde wyjątkowe nie tylko z powodu wysokiej jakości prac artystycznych, pokazów filmowych, przedstawień muzycznych wybitnych artystów, czy gwiazd światowego sportu biorących w nich udział, ale również z powodu kombinacji stylu, atmosfery, organizacji i malowniczych lokalizacji. Ta wspaniała siódemka w rzeczywistości łączy w sobie ducha Szwajcarii i jej różnorodność kulturową, języki i scenerię, a także kuchnię, która jak na tak mały naród jest wyjątkowa.

- Turniej o Puchar Świata Cartiera na Śniegu St. Moritz.

Niesamowity alpejski krajobraz szwajcarskiej Doliny Engadyny w połączeniu z eleganckim kurortem St. Moritz zapewnia fascynujące i ekskluzywne tło dla corocznego Turnieju o Puchar Świata na Śniegu. Każdego roku, w styczniu najlepsze cztery grupy z różnych kontynentów na zamrożonym jeziorze St. Moritz rywalizują o pożądany tytuł mistrza i związany z tym prestiż. Pod patronatem firmy Cartier, producenta zegarków i biżuterii renomowany Club Polo w St. Moritz co roku organizuje najważniejszy turniej polo na śniegu, jaki gdziekolwiek rozgrywany jest na świecie. Regularnie przez ostatnich kilka lat w turniejowi się przyglądało około 15.000 widzów. Od 1985 roku, kiedy to pomysł gry w polo na zamrożonym jeziorze St. Moritz został zrealizowany i turniej miał swoją światową premierę, wydarzenie to jest stałym punktem w kalendarzu Engadyny.

- Art 35 Basel.

Jednym z ulubionych kierunków wielbicieli sztuki z całego świata jest Art Basel, czyli najbardziej prestiżowe, międzynarodowe targi sztuki. Dla New York Times są to "Igrzyska Olimpijskie w światowej sztuce", dla paryskiego Le Monde - "to, co najlepsze na świecie", dla Frankfurter Allgemeine Zeitung jest to "sztuka w najlepszej postaci", a Vogue określił je jako "najpiękniejsze muzeum okresowe na świecie".

¹⁵ źródło: www.mojaszwajcaria.pl

250 uważnie wybranych, najlepszych galerii z Europy, Ameryki, Azji i Australii przedstawia najwyższej jakości dzieła sztuki współczesnej. Na wystawie znajdują się obrazy, rzeźby, instalacje, fotografie, grafiki, video i sztuka multimedialna, a także przedstawienia ponad 1000 artystów. Reprezentowane są wszystkie słynne nazwiska, od współczesnych mistrzów, jak Picasso, Miró, Klee, Warhol i Beuys po najmłodsze pokolenie. Wysoka jakość, duża różnorodność i międzynarodowa obsada przyniosły Art Basel wyjątkową reputację. Około 50 000 artystów, właścicieli galerii, dyrektorów muzeów, prywatnych kolekcjonerów i innych miłośników sztuki przybywa tutaj na, jak to określają wtajemniczeni, "coroczne, największe, rodzinne spotkanie światowej sztuki."

- Allianz Swiss Open Gstaad.

Czy jest to niepowtarzalne miejsce z wyjątkową atmosferą? Czy też niezliczone legendy tenisa pozostawiły swój ślad na tym turnieju? Kombinacja tych dwóch aspektów sprawiła, że turniej Allianz Swiss Open Gstaad jest wyjątkowy! Na jakiś czas, na początku lipca Gstaad zamienia się w centrum światowego tenisa. Tydzień po zakończeniu turnieju Wimbledon do górskiej wioski, która liczy 2600 stałych mieszkańców przybywa 46.000 fanów tenisa. Turniej Allianz Swiss Open Gstaad uważany jest za wyjątkowy klejnot na trasie ATP i dwukrotnie, w 1991 i w 1996 roku został wybrany przez uczestników jako najlepszy turniej tenisowy na świecie. Podczas tego prestiżowego wydarzenia rozgrywanego wśród zapierających dech w piersiach alpejskich krajobrazach, światowej sławy gracze nigdy nie zawiedli dostarczając widzom niezapomnianych emocji. Kandydaci na zwycięzców muszą sprostać wyzwaniom, jakie stwarza niezwykle szybka nawierzchnia oraz nieprzewidywalne zachowanie się piłki odbijanej na wysokości 1046 m n.p.m. Wymagana jest tutaj kombinacja perfekcyjnej techniki i wyjątkowa sprawność fizyczna: tylko wszechstronny gracz otrzymuje szansę na wygraną.

- Festiwal Jazzowy Montreux.

Od rozpoczęcia w 1967 roku, kiedy było to 3-dniowe wydarzenie, Festiwal Jazzowy w Montreux stał się 16-dniową imprezą zdominowaną przez wykonawców jazzu, bluesa, rocka, muzyki świata i soul. Wśród nich wymienić można takie nazwiska, jak George Benson, Maria Bethania, Ray Charles, Eric Clapton, Miles Davis, Ella Fitzgerald, Roberta Flack, Aretha Franklin, Herbie Hancock, Etta James i Quincy Jones. Pomysłodawca festiwalu, Claude Nobs wykreował wydarzenie o wyjątkowej reputacji, które stało się jednym z najważniejszych ze wszystkich festiwali. Każdego roku goście z całego świata uczestniczą w nocach festiwalowych w prestiżowym Audytorium Strawinskiego oraz w Sali Milesa Davisa. Przygotowano dla nich wiele bezpłatnych przedstawień muzycznych w Pałacu Montreux, Petit Palais i na scenach rozmieszczonych w całym mieście.

- Festiwal w Locarno.

Locarno, gdzie Kino celebrowane jest od 55 lat położone jest na brzegu jeziora Lago Maggiore w południowej Szwajcarii w kantonie Ticino. Mimo że znajduje się u stóp Alp, cieszy się łagodnym, śródziemnomorskim klimatem. Locarno od dawna przyciągało osobistości ze świata polityki i kultury z całej Europy.

Międzynarodowy Festiwal Filmowy jest jednym z najważniejszych światowych wydarzeń w świecie filmowym, gdzie spotykają się, tworząc udaną kombinację, eksperyment i rozrywka. Tradycyjnie w Locarno odbywa się promocja filmów o wybitnych cechach artystycznych oraz przedstawianie najważniejszych nowych filmów roku z całego świata. W części konkursowej zwraca się szczególną uwagę na zastosowanie nowych środków ekspresji i koncentruje się w szczególności na młodych, obiecujących reżyserach. W rzeczywistości Festiwal przyczynił do odkrycia wielu reżyserów cieszących się obecnie światowym uznaniem.

- Festiwal Letni w Lucernie.

Obywający się co roku na przełomie sierpnia i września festiwal ma w swoim programie około 100 wydarzeń. Wśród nich znajduje się 30 koncertów symfonicznych wykonywanych przez 16 najlepszych orkiestr na świecie pod dyktando takich gwiazd, jak Claudio Abbado, Daniel Barenboim, Riccardo Chailly, Mariss Jansons, Simon Rattle i Franz Welser-Möst. Ważne akcenty artystyczne położone są przez kompozytorów czasowo współpracujących z orkiestrami. Dzięki dyrektorowi generalnemu i artystycznemu, Michaelowi Haefliger (od 1999) Festiwalowi Letniemu nadano nowy i bardziej intensywny charakter, co odzwierciedlają festiwalowe tematy (w 2004 - Wolność, w 2005 - Nowy ład), cykle koncertowe i takie programy, jak Nowoczesność, Debiut i Kącik Dziecięcy. Festiwal jest również platformą dla młodych artystów na początku ich kariery, co nadaje mu dodatkowego blasku.

- Mistrzostwa Europy Omega, Crans Montana.

Od kilku lat Mistrzostwa Europy zajmują wysoką pozycję w kalendarzu cyklicznych wydarzeń europejskich. Turniej odbywa się w niepowtarzalnym krajobrazie Crans-Montany. Tak samo jak widzowie, również i gracze cenią sobie te wrześniowe spotkania. Dla nich przyjazd do Wallis oznacza coś autentycznego, niemal wiejskiego, coś różniącego się od innych kierunków. Pomimo pełnej koncentracji, profesjonalści pozwalają sobie na pewien relaksujący styl gry, który jest niedopuszczalny podczas reszty sezonu. Golf na wysokości 1500 m niesie w sobie powiew powietrza zarówno dosłownie, jak i w przenośni.

5.3. Touroperatorzy szwajcarscy

Tab. 3. Ranking biur podróży w Europie w 2004 roku (zatrudnienie w 2003 r.)

Miejsce	Przedsiębiorstwo/grupa	Kraj	Dochód w mln euro	Udział w rynku UE w %	Liczba klientów w mln	Zatrudnienie w tys.
1.	TUI	DE	13122,5	21,9	18,4	51,7
2.	Thomas Cook	DE	7478,8	12,5	13,1	25,2
3.	My Travel Group	UK	4826,2	8,0	b.d.	22,0
4.	Rewe Group/LTU	DE	4569,0	7,6	b.d.	8,0
5.	First Choice	UK	3454,5	5,8	4,6	14,0
6.	Kuoni	CH	2327,7	3,9	b.d.	6,4
7.	Grupo Iberostar	ES	2300,0	3,8	b.d.	3,0
8.	Club Mediterranee	ES	1600,0	2,7	b.d.	b.d.
9.	Alltours	DE	1265,0	2,1	1,5	b.d.
10.	Hotelplan Group	CH	1165,0	1,9	2,0	b.d.
			42108,7	70,2		

Źródło: FWW documentation, "European operators 2004", 2005; MMC, "European leisure travel industry", 2003

Tabela 12. Ranking biur podróży w 2004 r.; źródło: http://itir.awf.krakow.pl/eot/raport_biura.pdf

W raporcie tym znajdują się dwa szwajcarskie biura podróży:

1. Kuoni – o dochodzie 2327,7 mld euro, którego udział w rynku UE wynosi 3,9%, zatrudnienie znajduje w nim 6,4 tys. pracowników.
2. Hotelplan Group – o dochodzie 1165,0 mld euro, którego udział w rynku UE wynosi 1,9%, obsługuje około 2 mln klientów,

5.4.Transport lotniczy

Liczne linie lotnicze obsługują lotniska w Zurychu, Genewie i Bazylei. Lotniska w Zurychu i Genewie są w pełni zintegrowane ze szwajcarską siecią kolejową. Co godzinę do wielu szwajcarskich miast i miejscowości odjeżdżają pociągi bezpośrednie i pociągi Intercity.

Lotniska w internecie:

Zurych www.flughafen-zuerich.ch

Genewa: www.gva.ch

Bazylea: www.euroairport.com

St. Gallen - Altenrhein: www.airport-stgallen.com

Lugano: www.lugano-online.ch

Berno: www.alpar.ch

Sion: www.sionairport.ch

Altenrhein: www.flughafen-altenrhein.ch

Samedan: www.engadin-airport.ch

6.1. Transport kolejowy

Szwajcarski system kolejowy sprawia, że po kraju można podróżować wygodnie, wręcz komfortowo i przy okazji zachwycać się widokami za oknem. Pociągi odjeżdżają z reguły co godzinę o tej samej porze od wczesnych godzin porannych do północy. Między najważniejszymi miastami pociągi kursują co pół godziny. Połączenia kolejowe są tak skoordynowane, że na przesiadki nie traci się wiele czasu. Bilety kolejowe na dowolną trasę, także powrotne można nabyć na każdym dworcu kolejowym w kraju. Nieograniczone podróżowanie po całej Szwajcarii umożliwiają bilety Swiss Pass i Swiss Flexi Pass. Rezerwacja miejsca jest wymagana jedynie w niektórych pociągach panoramicznych, takich jak Ekspres Lodowcowy czy Ekspres Bernina. W pozostałych pociągach rezerwacje dokonywane są jedynie dla grup, z reguły powyżej 10 osób. Rezerwacji można dokonać na każdej większej stacji kolejowej.

Rozdział 6. Znaczenie rynku szwajcarskiego dla Polski

W całym 2007 roku zanotowano 66,2 miliona przyjazdów cudzoziemców, o 1,7% więcej niż w 2006 roku.

Wzrost ruchu przyjazdowego był zdecydowanie najszybszy w pierwszym kwartale 2007 roku, w czwartym kwartale zanotowano spadek.

Analizując ruch przyjazdowy według krajów stwierdzamy przewagę tendencji wzrostowych. Wzrost na poziomie 10%-25% wykazały: **Szwajcaria**, Wielka Brytania, Korea Płd, Włochy, Łotwa, Izrael, Japonia, Australia, Francja, Mołdowa, Dania i Bułgaria. W lecie (lipiec i sierpień) najbardziej wzrosła liczba przyjazdów z: Portugalii, Irlandii, Luksemburga, Norwegii, Estonii, Izraela, Łotwy, Turcji, Belgii, **Szwajcarii**, Bułgarii, Hiszpanii i Wielkiej Brytanii.

Przyjazdy cudzoziemców do Polski w latach 2005 i 2006 według krajów (tys.)

	Przyjazdy		Zmiany w 2006 r.				
	2005 rok	2006 rok	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	Rok
Ogółem	64 606,1	65 114,9	-1,0%	5,3%	-3,4%	2,7%	0,8%
Niemcy	37 436,3	37 192,1	-4,3%	6,5%	-6,4%	2,4%	-0,7%
15 UE bez Niemiec	2 066,4	2 430,4	27,6%	19,0%	7,4%	24,0%	17,6%
Wielka Brytania	345,1	455,4	44,3%	32,0%	28,8%	27,7%	32,0%
Holandia	334,7	409,9	65,4%	17,3%	-1,0%	13,3%	22,5%
Rumunia	78,2	95,0	22,7%	17,1%	21,2%	25,2%	21,4%
.....							
Szwajcaria	42,4	47,2	6,8%	14,3%	0,9%	28,8%	11,4%
Kazachstan	45,1	42,1	-17,6%	-10,3%	-4,7%	4,1%	-6,5%
Turcja	34,4	39,3	9,6%	12,7%	11,1%	23,0%	14,2%
Chorwacja	35,3	35,6	-1,3%	7,7%	-8,8%	7,6%	1,0%
Pozostałe WNP	21,0	21,4	-8,5%	2,4%	4,5%	5,4%	1,9%
Pozostałe europejskie	23,7	27,3	5,7%	9,3%	6,0%	41,6%	15,5%
Pozostałe zamorskie	162,6	186,4	12,6%	14,0%	12,4%	20,8%	14,7%

Tabela 13. Przyjazdy cudzoziemców do Polski w latach 2005 i 2006 według krajów (tys.); źródło: www.intur.com.pl/przyjazd.htm

Analizując tabelę można stwierdzić, że ruch przyjazdowy w roku 2006 nie zmienił się zbyt wiele w stosunku do roku poprzedniego; przyjazdy cudzoziemców ze Szwajcarii wzrastają natomiast z roku na rok.

Switzerland Tourism w Polsce.¹⁶

Switzerland Tourism jest narodową organizacją marketingową, która w Szwajcarii i poza jej granicami prezentuje kraj jako atrakcyjne miejsce podróży, wypoczynku i kongresów. Jej budżet składa się w 60% ze środków rządowych, a pozostałą część stanowi wkład partnerów komercyjnych. Na świecie ST posiada własne biura, współpracuje z liniami lotniczymi SWISS lub z pałaczkami dyplomatycznymi. W Polsce przedstawicielstwo Switzerland Tourism działa przy Ambasadzie Szwajcarii od 5 lat i od początku jednoosobowo prowadzi je Adriana Czapryn.

Switzerland Tourism w Polsce koncentruje się na współpracy z wybranymi mediami i biurami podróży. Co roku do Szwajcarii na podróże studyjne zaprasza ok. 25 polskich dziennikarzy, a na specjalistyczne warsztaty z partnerami szwajcarskimi – ok. 15 przedstawicieli polskich biur podróży. ST organizuje m.in. regularnie spotkania prasowe „Śniadanie ze Szwajcarią” i coroczne koktajle dla branży turystycznej w rezydencji Ambasadora Szwajcarii, publikuje i rozsyła broszury w języku polskim, przeprowadza akcje i konkursy z partnerami zewnętrznymi, jak w 2005 roku z siecią salonów Empik, z importerem szwajcarskich butów trekkingowych Raichle oraz magazynami Art&Business i Voyage.

Od listopada 2004 roku działa polskojęzyczna strona internetowa www.MojaSzwajcaria.pl (ponad 12 tys. odwiedzin miesięcznie). Raz w miesiącu do ok. 3000 adresatów rozsyłany jest e-mailem newsletter ze szwajcarskimi ciekawostkami pt.: „Co słyszać w Szwajcarii?”.

Nieco statystyk. Co roku Polacy korzystają w Szwajcarii z ok. 120 000 noclegów zarówno w pokojach hotelowych, jak i w tzw. parahotelarstwie (apartamenty, schroniska, campingi, itp.). Dla porównania Czesi – ok. 140 000 noclegów, Rosja – ok. 300 000, Niemcy – ponad 11 mln.

Ok. 40% wszystkich noclegów Polaków przypada na hotele, 60% – parahotele.

Udział Polaków we wszystkich noclegach w Szwajcarii wynosi 0,2%.

W okresie od stycznia do sierpnia 2005 Polacy skorzystali z 54 000 noclegów w hotelach. Stanowi to wzrost w porównaniu z takim samym okresem w 2003 roku (brak danych za 2004) o 18,5%.

Ok. 60% Polaków przyjeżdża do Szwajcarii latem (maj-październik), 40% - zimą (listopad-kwiecień).

Przeciętnie turyści z Polski wydają w Szwajcarii ok. 200 CHF dziennie.

¹⁶ źródło: www.mojaszwajcaria.pl/ST_INFO.doc

Literatura:

1. www.mojaszwajcaria.pl
2. www.bfs.admin.ch
3. www.itir.awf.krakow.pl/eot/raport_biura.pdf
4. www.pl.wikipedia.org/wiki/Szwajcaria
5. www.szwajcaria.wojna.info.pl
6. www.skarby-swiata.pl/szwajcaria-zabytki
7. www.encyklopedia.pwn.pl
8. www.przewodnik.onet.pl
9. www.encyklopedia.pwn.pl
10. www.atrakcje-turystyczne.com/europa/szwajcaria/